

έτος 14ο
αρ. τεύχους 64
διμηνη έκδοση
διανέμεται δωρεάν
ISSN: 1109-2653
ISSN (Online): 2241-4037

σεπτέμβριος-οκτώβριος 2013

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ
ΤΑΧ. ΓΡΑΦΕΙΟ
ΜΑΝΔΡΑΣ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
ΚΩΔΙΚΟΣ : 6325
— 28ης Οκτωβρίου 3, 196 00 - Μάνδρα Αττικής —
www.dimofon.gr



Η ζωή είναι...

Η ζωή είναι μια πρόκληση - Πλησίασέ την
Η ζωή είναι ένα δώρο - Δέξου το
Η ζωή είναι μια περιπέτεια - Αποτόλμησέ την
Η ζωή είναι μια λύπη - Ξεπέρασέ την
Η ζωή είναι μια τραγωδία - Αντιμετώπισέ την
Η ζωή είναι ένα καθήκον - Εκτέλεσέ το
Η ζωή είναι ένα παιχνίδι - Παιξέ το
Η ζωή είναι ένα Μυστήριο - Αποκάλυψέ το
Η ζωή είναι ένα τραγούδι - Τραγούδησέ το
Η ζωή είναι μια ευκαιρία - Άθραξέ την
Η ζωή είναι ένα ταξίδι - Ολοκλήρωσέ το
Η ζωή είναι μια υπόσχεση - Εκπλήρωσέ την
Η ζωή είναι μια αγάπη - Αγκάλιασέ την
Η ζωή είναι μια ομορφιά - Επαίνεσέ την
Η ζωή είναι ένα πνεύμα - Συνειδητοποιήσέ το
Η ζωή είναι ένας αγώνας - Πολέμησέ τον
Η ζωή είναι ένας γρίφος - Λύσε τον
Η ζωή είναι ένας στόχος - Πέτυχέ τον!!!



ΠΗΓΗ:
<http://truthseeker-vasilikis.blogspot.gr/2013/01/blog-post.html>



Παρουσίαση βιβλίου από την Ελένη Α. Ηλιά, σελ. 2-3

Λογοτεχνία από την Ελένη Α. Ηλιά, σελ. 4-5

Κοινωνία & άλλα από τον Στέφανο Λουμάκη, σελ. 6

Λογοτεχνία από τον Θεωνά Χαρατσή, σελ. 7

Πρόσκληση από την Ελένη Α. Ηλιά, σελ. 8

2• παρουσίαση βιβλίου

ΔΗΜΟΦΩΝ



ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Σύλλογος Ποιοτικής & Πολιτιστικής
Αναβάθμισης Δυτικής Αττικής
“Ο ΔΗΜΟΦΩΝ”

ΕΚΔΟΤΗΣ

Πλαναγιώτης Δημητρούλης
(Κιν.: 6977.781.753)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΓΡΑΦΗΣ ΜΕΛΩΝ/ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Κοροπούλης Βασίλης

Κοροβέση Ελένη

Παπαϊωάννου Πλαναγιώτης

Υπεύθυνοι Ιστοδελίδας

Λαϊνάς Πλαναγιώτης -

Μποχάρτζας Γεώργιος

Υπεύθυνη Δημοσιών Σχέσεων

Κωνσταντίνα Πέππα

Τηλ./Fax: 210.55.58.291

Ο ΔΗΜΟΦΩΝ
σεπτέμβριος-οκτώβριος 2013

Προεκπόπωση - Σελιδοποίηση

Μήτσιο - Τσιάμη Κατερίνα
Πτυχ. Τεχνολόγος Γραφικών Τεχνών

Ταχυδρομική Διεύθυνση

28ης Οκτωβρίου 3, 196 00

Μάνδρα Αττικής

Τηλ.: 210.55.56.507

www.dimofon.gr

e-mail: info@dimofon.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Αριθ. Λογ/σμού

5170039501733

Επήσια Συνδρομή Μελών

Ιδιώτες: 10 Ευρώ

Οργανισμοί / Εταιρείες: 25 Ευρώ

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις εκείνων που τα υπογράφουν. Επιτρέπεται η τμηματική ή ολική αναδημοσίευση άρθρων, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναγράφεται η πηγή τους. Η ύλη για το τεύχος “έκλεισε” στις 08/11/2013

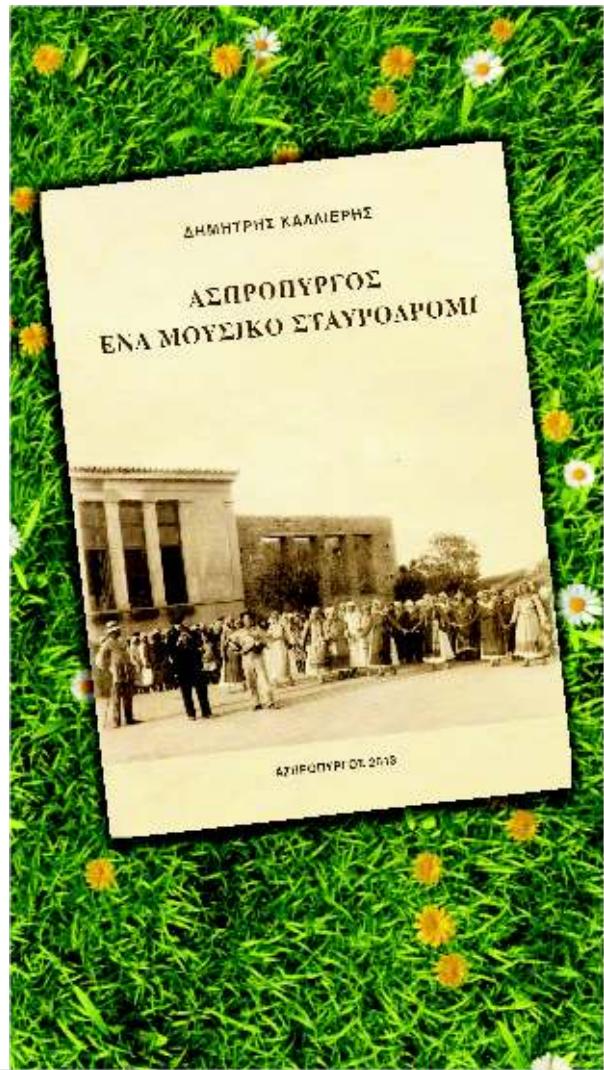
Παρακαλούμε να στέλνετε το αντίγραφο της κατάθεσης στο fax του Συλλόγου ή ταχυδρομικώς για ενημέρωση. Ο “ΔΗΜΟΦΩΝ” ανταλάσσεται με όλα τα έντυπα πολιτιστικού περιεχομένου.

“Ασπρόπυργος, ένα μουσικό σταυροδρόμι”

Tο βιβλίο του **Δημήτρη Καλλιέρη*** που παρουσιάζουμε εδώ, έχει τον τίτλο: «**Ασπρόπυργος, ένα μουσικό σταυροδρόμι**» και εκδόθηκε από το Πνευματικό Κέντρο το 2013. Σε αυτό

καταγράφεται αποκλειστικά η σχέση των κατοίκων του Ασπροπύργου με τη μουσική, τα τραγούδια και το χορό από το 19ο αιώνα έως τις μέρες μας. Για το χρονικό αυτό διάστημα ο συγγραφέας έχει συλλέξει στοιχεία είτε βασισμένος κυρίως σε δικές του μνήμες από το 1939 και μετά είτε σε αποδεδειγμένα αξιόπιστες, μαρτυρίες μεγαλύτερων του συμπατριωτών μας για τα προηγούμενα χρόνια. Στόχος του έργου του, όπως ο ίδιος τον προσδιορίζει, είναι να καλύψει το κενό σε αυτόν τον τομέα της πολιτιστικής ιστορίας του Ασπροπύργου, να διασώσει τα σχετικά στοιχεία που συνέλεξε, εφόσον διαπίστωσε την παντελή έλλειψη σχετικών πηγών, με εξαίρεση ασφαλώς τα πλέον πρόσφατα χρόνια, για τα οποία οι πολιτιστικές εκδηλώσεις καταγράφονταν στο περιοδικό Λαμπτηδόνα.

Στο βιβλίο ως βασικό πλαίσιο εκδήλωσης και ανάδειξης της σχέσης των Ασπροπυργιώτων με τη μουσική αναφέρεται διαχρονικά το πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής. Επίσης η σχέση αυτή συμπληρώνεται με τα γαμήλια γλέντια των παλαιότερων χρόνων και παράλληλα με τις εκδηλώσεις των πολιτιστικών συλλόγων που δραστηριοποιήθηκαν στον Ασπρόπυργο, όπως η Μαντολινάτα, ο μορφωτικός σύλλογος «Η Αθηνά», η Λαογραφική Έταιρεια Ασπροπύργου κ.α.



* Η παρουσίαση του βιβλίου «Ασπρόπυργος. Ένα μουσικό σταυροδρόμι» πραγματοποιήθηκε στο Πνευματικό Κέντρο Ασπροπύργου, στις 15 Σεπτεμβρίου 2013.

Από την πρώτη περίοδο που παρουσιάζεται στο βιβλίο, θα ήθελα να σταθώ σε μια μόνο εικόνα, που τη θεωρώ εξόχως σπουδαία. Αναπαριστά μια εκδήλωση χαρακτηριστική των παραδοσιακών, πρωτόγονων κοινωνιών. Μια ομάδα γυναικών χορεύει, χωρίς τη συνοδεία μουσικών οργάνων. Τα βήματα του χορού βασίζονται στο ρυθμό πάνω στον οποίο τραγουδά αρχικά το πρώτο στον κύκλο του χορού πρόσωπο, το οποίο ασφαλώς εναλλάσσεται. Οι στίχοι του τραγουδιού είναι αυτοσχέδιοι και εκφράζουν τον εσωτερικό κόσμο, τα συναισθήματα, τις εντυπώσεις και τις επιθυμίες της δημιουργού τους. Στη συνέχεια επαναλαμβάνονται ομαδικά από όσους ακολουθούν στον κύκλο του χορού. Με αυτόν τον τρόπο οι άνθρωποι εκφράζονταν, επικοινωνούσαν με την κοινότητα, εξελίσσονταν και ανακάλυπταν τόσο τον εαυτό τους όσο και τον κοινωνικό τους περίγυρο.

Η κατοπινή πορεία στις μουσικές επιλογές και προτιμήσεις των κατοίκων του Ασπροπύργου είναι κοινή με αυτήν στην υπόλοιπη χώρα, καθώς η συναναστροφή με την πρωτεύουσα είναι δεδομένη. Το Σμυρναίικο και το Πολύτικο τραγούδι -η διάκριση γίνεται στο ίδιο το βιβλίο-, γοητεύει και συγκινεί και τον πληθυσμό της περιοχής μας, είτε το απολαμβάνει στα μαγαζιά που φέρνουν ορχήστρες τις μέρες του πανηγυριού είτε στα γλέντια που γίνονται για τους γάμους. Το μικρασιάτικο τραγούδι το διαδέχεται το λαϊκό. Οι ορχήστρες στο πανηγύρι και στους γάμους αποτελούνται από τα διασημότερα ονόματα της εποχής τους.

Η ευαισθησία του συγγραφέα είναι τέτοια, που αναφέρεται ακόμη και στις μουσικές που ακούγονται στον Ασπρόπυργο από τα γραμμόφωνα και τα ραδιόφωνα. Μα και η σχολαστικότητά του στην προσέγγιση του θέματος είναι αξιοσημείωτη. Δίνει στοιχεία για το ρυθμό των τραγουδών, τους στίχους, βιογραφικά των προσώπων (οργανοπαιχτών και τραγουδιστών), κάνοντας ειδική μνεία στους ντόπιους καλλιτέχνες κάθε εποχής αλλά ακόμη και στους ιδιοκτήτες των μαγαζιών που έφερναν τις ορχήστρες για το πανηγύρι.

Επίσης η αφήγηση στέκεται ιδιαίτερα στις συναυλίες της Λαογραφικής Εταιρείας, πολιτιστικού συλλόγου στον οποίο ο Δημήτρης Καλλιέργης προσήρθευσε από την ίδρυσή του. Η καταγραφή είναι λιτή και απόλυτα ακριβής, χωρίς ίχνος υπερβολής, γεγονός που μαρτυρεί και το ήθος του συγγραφέα.

Ενδεικτικά, για τη συναυλία του Μαρκόπουλου, όπου παρουσιάστηκε μελοποιημένο το έργο του Σολωμού «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», ο Δ. Καλλιέργης αναφερόμενος στο α' σχεδίασμα, επιχειρεί στο βιβλίο του με μεγάλη ευστοχία μια μεστή προσέγγιση του ποιήματος, την οποία συσχετίζει με τη μελοποίησή του. Έχοντας πλήρη επίγνωση ότι κάθε μελοποίηση, εικονογράφηση, κινηματογραφική απόδοση κ.λπ. κάποιου πρωτότυπου λογοτεχνικού κειμένου συνιστά ουσιαστικά μια προσωπική ανάγνωση από τον καλλιτέχνη-δημιουργό, ο συγγραφέας ερμηνεύει όχι μόνο τους στίχους του Σολωμού αλλά και την ανάγνωσή τους από το Μαρκόπουλο.

Εκτός από τις συναυλίες, η ταυτότητα της Λαογραφικής επί των ημερών του Δημήτρη Καλλιέρη όπως αποτυπώνεται στο βιβλίο, συμπληρώνεται με την αναβίωση εθίμων και με τις εκδρομές στο εξωτερικό, όπου οι κάτοικοι είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν το μουσικό πολιτισμό γειτονικών και όχι μόνο λαών, να ανταλλάξουν μέσω της τέχνης τις πολιτιστικές τους ιδιαιτερότητες.

Στη συνέχεια ο συγγραφέας αναφέρεται σε χορευτικές εκδηλώσεις του Δήμου την περίοδο της Αποκριάς από το Λύκειο των Ελληνίδων και σε συναυλίες που διοργανώθηκαν από το δήμο. Σε αυτές ο συγγραφέας προσδίδει μια επιπλέον διάσταση, αυτήν του τόπου. Η συναυλία του Χατζιδάκη, για παράδειγμα, με βάση την οπτική του συγγραφέα, είναι η άλλη

διάσταση της μουσικής που παρουσιάστηκε στον Ασπρόπυργο. Δίνοντας την ευκαιρία σε όλους τους κατοίκους του να απολαύσουν ζωντανά το θρύλο του μουσικού στερεώματος, συμπλήρωσε, διεύρυνε τους μουσικούς ορίζοντές τους.

Έπειτα ο συγγραφέας επεκτείνεται στις σύγχρονες μουσικές εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στο δήμο είτε από κατάξιωμένους καλλιτέχνες είτε από τα τμήματα του Πνευματικού Κέντρου. Κι ενώ περιορίζεται στην απλή καταγραφή τους, επιτυγχάνει πλήρως το στόχο του: να εντάξει όλες αυτές τις εκδηλώσεις σ' ένα ενιαίο πλαίσιο, να τις φωτίσει ως συνέχεια της πολιτισμικής έκφρασης αυτού του τόπου. Σ' όλους τους δήμους πραγματοποιούνται εκδηλώσεις. Αυτές αωστόσο του Δήμου Ασπροπύργου αποδίδονται ως φυσική συνέχεια των παραδοσιακών εκδηλώσεων του τόπου αναφορικά με το πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής και με τις Κυριακές της Αποκριάς.

Θα ήθελα να κάνω μια σύντομη μνεία στην αναφορά του συγγραφέα στο θεσμό των «Θριασίων». Ο Καλλιέργης είναι ο άνθρωπος που στοχάζεται, που φιλοσοφεί γύρω από την τέχνη, που έχει οράματα, αγωνίζεται να τα πραγματοποιήσει και τελικά το κατορθώνει. Π' αυτόν τα Θριάσια είναι η ευκαιρία που δίνεται στον τόπο μας όχι μόνο να παρακολουθήσει τα καλλιτεχνικά δρώμενα αλλά και να συμμετέχει σε αυτά σε πανελλαδικό και διεθνές επίπεδο. Είναι μια δυνατότητα των κατοίκων αυτού του τόπου να μηθούν στις διάφορες μορφές τέχνης, να δημιουργήσουν πνευματικά και να εκφραστούν καλλιτεχνικά. Είναι το ερέθισμα για την πολιτιστική τους αναβάθμιση. Και ο Δημήτρης Καλλιέργης είναι ο εμπινευστής για τις νεότερες γενιές της αγάπης για την καλλιτεχνία, για την πνευματική ποιότητα, που έχει γερές βάσεις, γιατί εδράζεται στην παράδοση, στην πολιτιστική κληρονομιά.

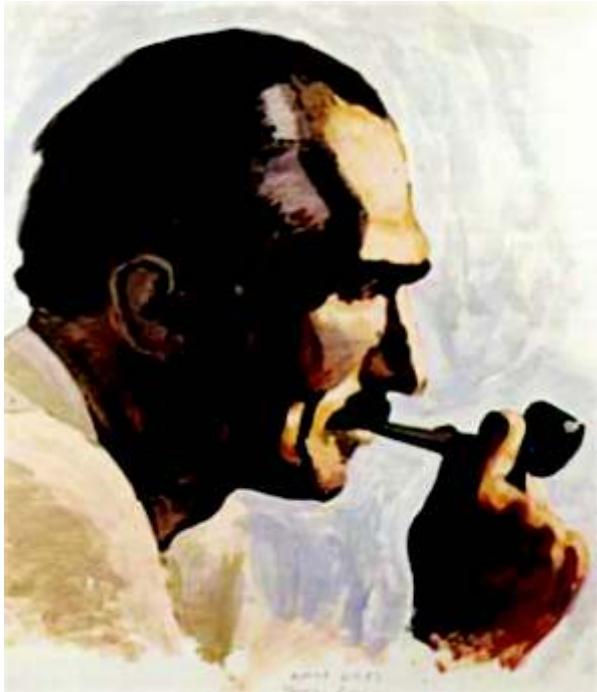
Η ενασχόληση του Δημήτρη Καλλιέργη με τον τόπο του δεν ήταν απλώς ένα χόμπι, μια δραστηριότητα για ν' απασχολείται στον ελεύθερο χρόνο του, ήταν κάτι πολύ περισσότερο, τρόπος ζωής και τρόπος σκέψης. Επιχειρώντας να προσδιορίσω ευρύτερα την έννοια του τόπου στην αντίληψή του, θα καταφύγω σε δύο σημεία του αυτοβιογραφικού κεφαλαίου «Κορφολογώντας τις αναμνήσεις μου», όπου αυτή αποτυπώνεται θαυμάσια. Όταν τραγουδά ευρισκόμενος στη Γαλλία την παραμονή της Πρωτοχρονιάς τα παραδοσιακά μας κάλαντα «Άρχης κι αρχής του Γεναριού, Γενάρης ξημερώνει...», ο τόπος μέσα από τους στίχους ταξιδεύει και βρίσκει τον μόνο και ταλαιπωρημένο Ασπροπύργιώτη, για να τον παρηγορήσει, να τονώσει το θημικό του, να του μεταφέρει την οικογενειακή θαλπωρή των γιορτινών ημερών.

Παράλληλα, όταν ακούει στο Γαλλικό ραδιοφωνού του '70 τη Νάνα Μούσχουρη να τραγουδά ζωντανά στο εορταστικό πρόγραμμα από το μουσείο ραδιοφωνίας, μέλημά του είναι να επισκεφτεί αυτό το χώρο, αυτήν την τοποθεσία που πραγματοποιήθηκε η συναυλία. Την εντοπίζει και την περιγράφει. Είχε την ανάγκη να δει από κοντά αυτό το μέρος, προκειμένου να σχηματίσει μια ολοκληρωμένη εικόνα της εκδήλωσης που μεταδόθηκε από εκεί. Αντιμετωπίζει δηλαδή τον τόπο σαν πρόσωπο ζωντανό, επιδιώκει να τον γνωρίσει από κοντά, εφόσον κάποιο βίωμά του συνδέεται με αυτόν.

Αποτιμώντας την προσφορά του Δημήτρη Καλλιέργη, θα τόνιζα ότι δεν εξαντλείται στα στοιχεία που μας έδωσε για τον τόπο μας και την ιστορία του. Στο βαθμό που αποτυπώνει την πολιτισμική κουλτούρα του Ασπροπύργου, μας ωθεί να αναγνωρίσουμε τις επιδράσεις του χθες στο σήμερα, στις στάσεις και τις συμπεριφορές μας κι έτσι να κατανοήσουμε βαθύτερα τον εαυτό μας και τους γύρω μας. Με την έρευνά του στην τοπική μας παράδοση συμβάλλει τελικά στη μεταξύ μας επικοινωνία, στην αυτογνωσία μας σαν άτομα και σαν κοινωνία.

λογοτεχνία από την Ελένη Α. Ηλιά

Ο ρόλος της φύσης στις υπαρξιακές αναζητήσεις των ηρώων του Καζαντζάκη



Mε αφορμή τα εκατόν τριάντα χρόνια από τη γέννηση του Νίκου Καζαντζάκη πραγματοποιούνται ποικίλες εκδηλώσεις και αφιερώματα που αναφέρονται στη μορφή και το έργο του. Η δική μας συμμετοχή σε αυτήν την επέτειο, περιλαμβάνει την απόπειρα να παρουσιάσουμε το ρόλο της φύσης στα μυθιστορήματά του. Η επιλογή μας απορρέει από την διαπίστωση ότι η έκφραση της υπαρξιακής αγωνίας του Καζαντζάκη, που συνιστά την πεμπτούσια και της μυθιστοριογραφίας του, συνδέεται αναπόσπαστα και ποικιλότροπα από αφηγηματικής πλευράς με το φυσικό στοιχείο.

Ο συγγραφέας δημιουργεί όλα τα αφηγηματικά πρόσωπα των μυθιστορημάτων του, αντιγράφοντας ένα και μοναδικό πρότυπο, την ίδια του την προσωπικότητα (Λιλής Ζωγράφου, *Νίκος Καζαντζάκης. Ένας τραγικός*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1977, σ. 280, 287). Έτσι οι ήρωες του Καζαντζάκη στο σύνολό τους καταφεύγουν στο φυσικό κόσμο για να απαντούν στις φιλοσοφικές τους αναζητήσεις. Το φυσικό περιβάλλον τους προσφέρει εκτός από ποικίλες απολαύσεις, ουσιαστικά διδάγματα, ευκαιρίες αυτογνωσίας και τη δυνατότητα επικοινωνίας με το Θεό.

Παράλληλα, τα ιδανικά τους συνεχώς αναμετριούνται και συγκρούονται με τα ένστικτα και τις φυσικές ορμές τους. Ανάμεσα στους παράγοντες που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην τοποθέτηση των ανθρώπων από το συγγραφέα συμπεριλαμβάνεται η «οδύνη μπροστά στους τυφλούς βιολογικούς νόμους», όλοι οι ήρωες του μάχονται με ένα μόνον εχθρό, τη σάρκα τους (Λ. Ζωγράφου, δ.π., σ. 228, 285).

Αυτός ο εσωτερικός αγώνας των ηρώων αποδεικνύεται ιδιαίτερα επίπονος και συχνότατα

μαρτυρικός, οπότε στα κείμενα αναφέρονται ως «μάρτυρες» ή «ήρωες». Αυτό που εκφράζεται στο έργο του είναι ένας ηρωισμός κινημένος από την απελπισία, μια πάλη με το ανέφικτο. Γιατί ο συγγραφέας με τα μυθιστορήματά του επιδιώκει ακριβώς να κάνει από τον εσωτερικό του αγώνα (Α. Σαχίνη, *Πεζογράφοι του καιρού μας*, εκδ. Ινσιτούτο του βιβλίου Μ. Καρδαμίτσα, Αθήνα, 1989, σσ. 35, 38, 45). Έτσι παρακολουθούμε στο βιβλίο «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται» το Μανολιό να αγωνίζεται να μην υποκύψει στην ασυνείδητη ερωτική επιθυμία του για τη χήρα, την οποία επιδιώκει να απομακρύνει από τον αμαρτωλό τρόπο ζωής της. Αντίστοιχα ο καπετάν Μιχάλης δολοφονεί την Τουρκάλα Εμινέ, που έχει ερωτευτεί, για να μην τον αποπροσανατολίζει η σκέψη της από τον αγώνα για την απελευθέρωση της Κρήτης. Γενικότερα για τη γυναικά, επισημαίνεται ότι είναι εμπόδιο που πρέπει να ξεπεραστεί (Α. Σαχίνη, δ.π., σ.51), ενώ και ο αφανισμός του αντικειμένου του πειρασμού θεωρείται προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων (Λ. Ζωγράφου, δ.π., σ. 98).

Οι ήρωες του Καζαντζάκη σε πλείστες περιπτώσεις εμφανίζονται όχι απλώς και μόνο να απολαμβάνουν την ομορφιά και την αρμονία του φυσικού κόσμου και να εμπνέονται από αυτήν αλλά και να αφήνονται πλήρως στις φυσικές τους ορμές, χωρίς αντιστάσεις και αναστολές. Ο αφηγητής στο έργο «Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά» υπακούει στην εσωτερική του παρόρμηση να αγγίξει με γυμνό σώμα την αμμουδιά, συσχετίζοντας την αίσθηση που αποκομίζει από αυτήν του την επαφή, με εκείνη του βρέφους που θηλάζει από το μητρικό στήθος (σσ. 183-184). Ο Ζορμπάς κολυμπώντας σε μια ερημική παραλία μέσα στη νύχτα, κραυγάζει κάθε τόσο με τρόπο που θυμίζει κόκορα, άλογο ή σκύλο. Ο αφηγητής ερμηνεύει αυτές τις ιδιότυπες κραυγές του ήρωα ως έκφραση της απόλυτης απελευθέρωσης της ψυχής του, η οποία οφείλεται στην επαφή του με το θαλασσινό νερό και στην ερημιά του τοπίου (σ. 87). Αντίστοιχα ο Μανολιός στο βιβλίο «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται» κράζει σαν γεράκι, εκδηλώνοντας έτσι την αγαλλίαση που νιώθει στο αντίκρισμα του Ξωκλησιού του προφήτη Ηλία μέσα στα χρώματα της αυγής (σ.310). Τέλος, για το γερο-Σήφακα στον «Καπετάν Μιχάλη», που κείτεται ετοιμοθάνατος στην αυλή του, τα λεμόνια που κρέμονται από πάνω του, οι μέλισσες που πετούν τριγύρω του, τα μυρμήγκια που περπατούν στο σώμα του, του προσφέρουν τόσο έντονη αίσθηση ασφάλειας και αγαλλίασης, που εκμηδενίζει την αγωνία του θανάτου (σσ. 441-444). Όσο για τον εγγονό του τον Κοσμά, αισθάνεται εξίσου βαθιά την επαφή του με το φυσικό κόσμο:

Παράξενη, δροσερή αναγάλλιαση περέχυνε το κορμί και την ψυχή του.

Δέχουνται ήσυχα πάνω του τα νερά, ένας βράχος ήταν κι αυτός, ένας βράχος της Κρήτης, κι ως βρέχουνταν ένιωθε, ως το μεδούλι της ραχοκοκαλίας του, τη χαρά της πέτρας και της γης που ποτίζουνταν (σσ. 464-465).

Για συγκεκριμένες διαθέσεις, στάσεις, επιλογές και αποφάσεις των αφηγηματικών προσώπων συχνά εμφανίζεται αποκλειστικά υπεύθυνο το φυσικό στοιχείο. Στον «Καπετάν Μιχάλη» η ακατανίκητη ερωτική επιθυμία προκαλείται στους ήρωες από τον υγρό, υγχτερινό άνεμο, τους ήχους και τα αρώματα της Άνοιξης και το φωτισμένο από τη σελήνη κρητικό τοπίο (σσ. 51, 53, 114-115, 170). Ο νεαρός Κοσμάς επηρεάζεται επίσης τόσο καταλυτικά από το κρητικό τοπίο, που, αν και αρχικός του στόχος ήταν να πείσει

λογοτεχνία από την Ελένη Α. Ηλία

τον καπετάν Μιχάλη να συνθηκολογήσει, τελικά παραμένει κοντά του και θανατώνεται πολεμώντας και ο ίδιος για την απελευθέρωση του νησιού (σσ. 431-432, 494). Στο μυθιστόρημα «Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά» η ώρα της αυγής απομακρύνει την υπαρξιακή αγωνία του αφηγητή, τον γαληνεύει.

Επίσης, ο φυσικός κόσμος συνιστά για τους ήρωες του Καζαντζάκη πεδίο και πλαίσιο βιωματικής γνώσης, που καθορίζει τον τρόπο μέτρησης του προσωπικού τους χρόνου. Για παράδειγμα, η αβεβαιότητα των Κρητικών για το μέλλον τους, που οφείλεται στις συνεχείς εξεγέρσεις τους, αποδίδεται θεωρούμενη σε σχέση με τη συμμετοχή τους στις περιοδικές αγροτικές δραστηριότητες:

Ο μούστος εύβραζε στα βαρέλια -ποιος θα πιει το κρασί, αναρωτιόνταν οι Κρητικοί, ποιος θα ζυμώσει ψωμί από τη φετινή σοδειά, ποιος θα ζει να κάμει Χριστούγεννα; (Ο καπετάν Μιχάλης, σ. 316)

Ο δε Μιχελής που αποχαιρετά την άρρωστη αρραβωνιαστικιά του καθώς αυτή φεύγει για το σανατόριο ενώ ακούγονται τα τραγούδια των εργατών του τρύγου, αναλογίζεται με οδύνη την κυκλική πορεία του χρόνου στη φύση σε αντίθεση με τη ζωή της Μαριορής που τελειώνει οριστικά (Ο Χριστός ξανασταύρωνται, σ. 317)

Άλλοτε πάλι διάφορα φυσικά αντικείμενα συνιστούν σύμβολα των ανθρώπινων ψυχικών καταστάσεων. Τα αφηγηματικά πρόσωπα διακρίνονται ή προβάλλουν στα αντικείμενα αυτά τις διαθέσεις τους, τα όριά τους, τα στοιχεία του ψυχισμού τους. Ο Μανολιός (ό.π., σ. 117) κατευθυνόμενος στο σπίτι της χήρας για να της μιλήσει για το Χριστό ώστε εκείνη να μετανιώσει για τις αμαρτίες της, φοβάται το ενδεχόμενο η ερωτική του επιθυμία για κείνη να αποδειχτεί ισχυρότερη της αγνής πρόθεσής του. Αυτός του ο φόβος αντικατοπτρίζεται στα αστέρια που για πρώτη φορά τη δύσκολη εκείνη νύχτα τού θυμίζουν τα μάτια ενός λύκου που παραμονεύουν στο σκοτάδι το κοπάδι του. Στο ίδιο έργο ο παπα-Φώτης

αναφερόμενος στην εξομολογητική διάθεση που κατακλύζει τους συντρόφους τη νύχτα, παραλληλίζει την ανθρώπινη ψυχή με το νυχτολούλουδο που ανοίγει στο σκοτάδι (σ. 290). Εκεί επίσης, ο Μιχελής περπατώντας στη βροχή που συνεχώς δυναμώνει, αισθάνεται πως ταυτόχρονα δυναμώνει το αμοιβαίο μίσος του προς τους συγχωριανούς του (σσ. 375-376).

Αντίστοιχα, στον «Τελευταίο Πειρασμό» η Μαρία που θεωρεί ότι κινδυνεύει η ζωή του γιου της, αισθάνεται σαν αμυγδαλιά που έχει χάσει όλα τα άνθη της από το δυνατό φύσημα του ανέμου (σ. 141) ενώ για τη Μαγδαληνή η ροδιά στην αυλή της γίνεται το σύμβολο της οικογένειας που επιθυμούσε να είχε αποκτήσει.

Στη μυθιστοριογραφία του Καζαντζάκη η φύση συνιστά τον κυριότερο τρόπο επικοινωνίας του ανθρώπου με το μεταφυσικό κόσμο, τις θεϊκές δυνάμεις. Για παράδειγμα, ο Μανολιός στη γοητευτική θέα του φυσικού περιβάλλοντας νιώθει ότι τον αγκαλιάζει το χέρι του Θεού («Ο Χριστός ξανασταύρωνται, σ. 307), την ύπαρξη του οποίου διακρίνει και ο παπα-Φώτης στη φύση ύστερα από τη βροχή αλλά και σε κάθε μεμονωμένο πλάσμα, όσο μικρό και ταπεινό κι αν είναι (ό.π., 322, 379).

Ολοκληρώνοντας, θα αναφερθούμε σε δύο αποσπάσματα από τη βιογραφία του Νίκου Καζαντζάκη με τίτλο «Για να γίνει μεγάλος», που έγραψε η Έλλη Αλεξίου (εκδ. Καστανιώπη, 1994). Η συγγραφέας υποστηρίζει ότι ο Καζαντζάκης αρέσει ακριβώς επειδή οι φιλοσοφικές θέσεις του παροτρύνουν στο φανατικό αντιπάλεμα, στην εξουδετέρωση με τη δράση της εξαφάνισης και του θανάτου, καθώς μάλιστα ο κάθε αναγνώστης αντλεί ενθουσιασμό από αυτή τη φιλοσοφία, για να δοθεί στα δικά του ιδανικά (σ.326). Επίσης τον χαρακτηρίζει ως τον επιστήμονα-δημιουργό, που πάνω από τις σοφά χρησιμοποιημένες αφηγηματικές τεχνικές του υπάρχει η «δεσπούσουσα αρχή», ο «ερός στόχος του ανεβάσματος της ανθρώπινης φύσης» (ό.π., σ. 336).



Είμαστε πρώτα ΑΝΘΡΩΠΟΙ και μετά ό,τι άλλο... π.χ. Έλληνες

Eρώτημα πρωταρχικό, βασικό, καίριο: "Ποιος είμαι;" Ερώτημα για κάθε άνθρωπο. Ερώτημα πρωταρχικό και βασικό τόσο Φιλοσοφικά, όσο και Ψυχολογικά: - "ΠΟΙΟΣ ΕΙΜΑΙ; ΤΙ ΕΙΜΑΙ; ΤΙ ΕΙΜΑΙ ΠΡΟΕΧΟΝΤΩΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΒΑΣΗ;" - ΑΝΘΡΩΠΟΣ!

Η πρώτη, η αυθόρυμη, η πηγαία, η αυτονόητη, η βασική, η θεμελιώδης απάντηση [Όλες οι άλλες είναι μεταγενέστερες, δευτερεύουσες, ενδεχομένως και "τεχνητές"].

Ακολουθεί η αναζήτηση και ο προσδιορισμός της έννοιας "Ανθρωπος". Το περιεχόμενό της, η ουσία της.

Ακολουθούν και οι διάφορες κατηγοριοποιήσεις, οι "τεμαχισμοί", οι διαφοροποιήσεις, οι ιδιαιτερότητες. [Όλες, μα δλες, μεταγενέστερες, δευτερεύουσες, όχι απαραίτητες, όχι αυτονόητες...]

π.χ. Έλληνας... Πελοποννήσιος... Λάκωνας... Σπαρτιάτης... εγώ.

π.χ. Χριστιανός... Ορθόδοξος... εγώ.

π.χ. Παναθηναϊκός... Της Παναθηναϊκής Συμμαχίας... εγώ.

Αναρωτιέμαι αν υπάρχει ποτέ περίπτωση ένα παιδί να σκεφτεί, να συνειδητοποιήσει, να αντιληφθεί κατ' αρχάς ότι είναι, ας πούμε, Έλληνας (ή Χριστιανός ή Παναθηναϊκός ή... ήτι αλλο) και μετά ότι είναι Άνθρωπος.

Αναρωτιέμαι αν αυτό έχει γίνει ποτέ στην ανθρώπινη ιστορία και αν θα μπορούσε ποτέ να γίνει, εξ απόψεως Φιλοσοφίας, Ψυχολογίας, Κοινωνιολογίας.

Αναρωτιέμαι μεν... πλην όμως εύκολα, πηγαία και αυθόρυμη έρχεται και η αυτονόητη απάντηση: Δεν θα μπορούσαμε ποτέ να διανοθούμε κάτι τέτοιο.

Σε παρακαλώ, λοιπόν, φίλε αναγνώστη, να αναρωτηθείς μαζί μου (ή κατά μόνας...), να σκεφθείς (κατά μόνας, για να είναι πράγματι σκέψη δική σου, αυθεντική και ανεπηρέαστη...) και να απαντήσεις (στον εαυτό σου προεχόντως και κατά βάση, διότι δεν οφείλεις δα να απαντήσεις σε οποιονδήποτε άλλο...):

- ΠΟΙΟΣ ΕΙΣΑΙ; ΤΙ ΕΙΣΑΙ ΠΡΟΕΧΟΝΤΩΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΒΑΣΗ;

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ή ΕΛΛΗΝΑΣ;

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ή ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ;

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ή Ο,ΤΙ ΆΛΛΟ;

Και στη συνέχεια, ανάλογα με την απάντησή σου, να πορευθείς αναλόγως...

•Σ.Γ.Λ.



Έρευνα του Xalazi.gr για τη Δυτική Αττική - Ο Ετήσιος υετός τα τελευταία 8 χρόνια



Eνδιαφέρουσα έρευνα, για τη συμπεριφορά του καιρού στο Δυτικό τμήμα του Νομού Αττικής, έκανε το Xalazi.gr με τα αποτελέσματα της έρευνας, να είναι αποκαλυπτικά. Σύμφωνα με τα στοιχεία που συνέλλεξε ο δημοσιογράφος του Xalazi.gr Νίκος Διολέτης, ο ετήσιος υετός για την περιοχή της Μάνδρας Δυτικής, από το 2006 μέχρι και το 2013, σύμφωνα με τα δεδομένα από το υδρολογικό εργαστήριο Αθηνών, έχουν ως εξής:

Το 2006 έπεισαν συνολικά 538.2mm βροχής, με την ημέρα μέγιστης βροχόπτωσης, να είναι η 30 Οκτωβρίου, όπου έπεισαν σε μια ημέρα 141.0 mm βροχής.

Το 2007 έπεισαν συνολικά 410.4mm βροχής, με την ημέρα μέγιστης βροχόπτωσης, να είναι η 20 Οκτωβρίου, όπου έπεισαν σε μια ημέρα 54.4mm βροχής.

Το 2008 έπεισαν συνολικά 363.8mm βροχής, με την ημέρα μέγιστης βροχόπτωσης, να είναι η 5 Απριλίου, όπου έπεισαν σε μια ημέρα 44.8mm βροχής.

Το 2009 έπεισαν συνολικά 477.4mm βροχής, με την ημέρα μέγιστης βροχόπτωσης, να είναι η 11 Σεπτεμβρίου, όπου έπεισαν σε μια ημέρα 67.8mm βροχής.

Το 2010 έπεισαν συνολικά 296.6mm βροχής. Ήταν μια χρονιά, όπου σημειώθηκαν οι λιγότερες βροχόπτωσης για την περιοχή, με την ημέρα μέγιστης βροχόπτωσης, να είναι η 27 Οκτωβρίου, όπου έπεισαν σε μια ημέρα 44.0 mm βροχής.

Το 2011 έπεισαν συνολικά 607.4 mm βροχής. Ήταν μια χρονιά όπου σημειώθηκαν οι περισσότερες βροχοπτώσεις για την περιοχή, με την ημέρα μέγιστης βροχόπτωσης, να είναι η 3 Φεβρουαρίου, όπου έπεισαν σε μια ημέρα 158.6 mm βροχής, μέσα σε ένα 12ωρο. Την ίδια χρονιά, ακολούθησε επίσης άλλη μια μέρα, με αρκετά υψηλό ποσοστό βροχής, καθώς έπεισαν 100mm βροχής στις 22 Δεκεμβρίου.

Το 2012 έπεισαν συνολικά 554.2 mm βροχής, με την ημέρα μέγιστης βροχόπτωσης, να είναι η 29 Δεκεμβρίου, όπου έπεισαν σε μια ημέρα 88.6mm βροχής.

Τέλος το 2013 έπεισαν συνολικά 278.6mm (μέχρι στιγμής), με την ημέρα μέγιστης βροχόπτωσης, να είναι η 8 Ιουνίου, όπου σε μια ημέρα έπεισαν 45.4mm βροχής.

Τα τελευταία 3 χρόνια, φαίνεται πως τη σκυτάλη την παίρνει ο Φλεβάρης για πιο έντονα καιρικά φαινόμενα, σε σχέση με τους κλασσικούς Φθινοπωρινούς μήνες Οκτώβρη και Νοέμβρη. Προφανώς μέστα σε 2 έτη (2011 και 2013), είδαμε 2 αρκετά ισχυρές καταιγίδες στον νομό Αττικής, το μήνα Φλεβάρη. Δεν είναι κανόνας, αλλά θα έχει ενδιαφέρον να δούμε πως θα κυλήσει σε γενικές γραμμές το φετινό φθινόπωρο στον Νομό Αττικής γενικότερα.

•ΠΗΓΗ: xalazi.gr

Ο ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

Εκεί που τον οδηγήσαμε
ξέπεσε κι ο στοχασμός.
Κατάντησε μια συνήθεια
βλαβερή σαν το τσιγάρο.
Ευτελίστηκε σε σημείο
να θυμίζει εξάρτηση.
Ωραίες, εύηχες λέξεις που
ακομπανιάρουν με ρίμα
είναι το συχνό μοτίβο.
Ή σκέψεις που στοιβάζονται
φύρδην μίγδην σε
ανομοιοκατάληκτους στίχους.
Η ίδια ανιαρή διαδικασία
διαλογής λέξεων, κάθε φορά.
Κόψιμο, ράψιμο, φιγουράρισμα.

Παλιότερα έλεγα θ' αλλάξω τον κόσμο
με την σκέψη μου.

Μα να που τριαντάρισα
κι ακόμα δεν τον άλλαξα.

Όσο οι κινήσεις αυτοματοποιούνται

τόσο η σκέψη μένει αιδρανής.

Είναι κι αυτό μια διέξοδος

για να μην σκέφτεσαι.

Το αντίδοτο της εγρήγορσης

για να μην υπάρχεις.

Έτσι που την καταντήσαμε την ζωή
καλύτερη η απραξία και η νοητική ξηρασία.

Οι ιδέες αλλάζουν τον κόσμο
αλλά σκοτώνουν αυτούς που τις σκέφτονται.

Το ποίημα διαπνέεται από μια θλιψμένη και μελαγχολική πνοή. Αναφέρεται στην ίδια την διαδικασία σύνθεσης ενός ποιήματος που μερικές φορές φαντάζει ανιαρή, πληκτική και τυποποιημένη, δίχως συναίσθημα. Η σκέψη του ποιητή (παρόλο που δεν υποδηλώνεται καν στο ποίημα) ξεκινά από την ιδέα του ότι κάποτε τα ποιήματα γράφονται απλά και μόνο για να γραφούν δίχως να έχουν κάτι το ουσιωδέστερο να δώσουν. Από μια συνήθεια που έχει γίνει εμμονή στον ποιητή. Στο δεύτερο μέρος του ποιήματος δίνεται ανάγλυφα η άπνοια σε ιδέες που τον διακατέχει. Η ίδια η ζωή υποβαθμίζεται και η πράξη του στοχασμού υποβιβάζεται σε μια προσπάθεια αυτοκαταστροφής. Ο ποιητής είχε στον νου του, όταν έγραφε το ποίημα, τον στίχο του Καρυωτάκη που λέει: «Η ποίησις είναι το καταφύγιο που φθονούμε».

ΓΡΑΜΜΑ Σ' ΕΝΑΝ ΠΑΙΔΙΚΟ ΕΡΩΤΑ

Σε συλλογιέμαι συχνά
τον τελευταίο καιρό.

Όπως ο ναυτικός συλλογιέται την στεριά.

Ξέρω ότι η παρομοίωση είναι πεζή
μα οι παιδικοί έρωτες πάντα αφήνουν
πιο βαθιά τα χνάρια τους στην μνήμη...

Σε συλλογιέμαι όχι σαν κάτι απτό,
πραγματικό

αλλά σαν είδος αύρας
μια φωνή που μου μιλά μυστικά στ' αυτή
και με προτρέπει να ζήσω.

Εσύ μάλλον θά 'σαι μια μάνα
με παιδιά και σκοτούρες.

Κι εγώ θέλω να νομίζω πως είμαι ένας αφανής
ποιητής.

Σαν κι αυτούς που τους έγραψε μπαλάντα
ο Καρυωτάκης.

Οι δρόμοι μας πουθενά δεν συγκλίνουν.

Μα κι έτσι, θά θέλα να σε συναντήσω.
Ίσως εσύ να μού 'δειχνες μια ατραπό

πιο στρωτή να πορευτώ.

Στα πράσινά σου μάτια υπάρχει κάτι,
μια υπόδειξη,

μια αμυδρή ελπίδα

πως όλοι μου οι κόποι δεν πήγανε χαμένοι...

Και μέσα μου μια φωνή με επιβεβαιώνει
πως οι δρόμοι μας θα διασταυρωθούν ξανά
σ' αυτήν ή σε μιαν άλλη ζωή!

Το ποίημα είναι ό,τι υποδηλώνει και ο τίτλος του:
«Ενα γράμμα σ' έναν παιδικό έρωτα.» Το ποίημα διακρίνεται για την ευαισθησία με την οποία μιλάει ο ποιητής στην απούσα κοπέλα η οποία έχει την δική της ζωή. Ο ποιητής ζητάει μία υπόδειξη από την κοπέλα, του πως να πορευτεί την ζωή του παρόλο που οι δρόμοι τους αποκλίνουν. Το πράσινο σαν χρώμα της ελπίδας τον βοηθάει να συγκρατεί μέσα του τους ευσεβείς πόθους του. Η κοπέλα στην οποία απευθύνεται ο ποιητής είναι πρόσωπο υπαρκτό το οποίο δεν κατονομάζεται για να μην εκτεθεί.



Δώσε ζωή σε έναν τοίχο στο δρόμο σου...

(Αν είσαι μαθητής στο Γυμνάσιο ή το Λύκειο, στείλε το κείμενό ή τη ζωγραφία σου που απαντά στο παρακάτω ερεύθισμα-ερώτημα, στην ηλεκτρονική διεύθυνση του περιοδικού, για να δημοσιευτεί.)

Κάποτε βάδιζα αμέριμνη στην παλιά πόλη των Τρικάλων. Εντελώς ξαφνικά αντίκρισα μπροστά μου ανθρώπινες φιγούρες από το παρελθόν, ανάμεσά τους κι αυτή του μουσικού συνθέτη Βασίλη Τσιτσάνη να παίζει το όργανό του σ' ένα μπαλκόνι πνιγμένο στα πολύχρωμα λουλούδια... Κι απ' όλα τα διπλανά μπαλκόνια, που ήταν το ίδιο ολάνθιστα, απολάμβαναν τις μελωδίες του. Μία εικόνα ζωντανή, σε φυσικό μέγεθος, μια «παγωμένη σκηνή», που ξεχειλίζει μαγικά μουσικές και αρώματα. Κι όλα αυτά ζωγραφισμένα πάνω σ' έναν τεράστιο τυφλό τοίχο.

Το περιβάλλον όπου βρίσκεται αυτή η εικόνα, η νοσταλγία που αποπνέει, οι εμπειρίες του δημιουργού της, όπως μετουσιώθηκαν στο άγγιγμα της έμπνευσης, έκαναν αυτόν τον τοίχο να ζωντανέψει. Άς αναρωτηθούμε τι μπορεί να «μεταμορφώσει» έναν τοίχο σε ζωντανή ύπαρξη: Ένα σύνθημα ή μήνυμα που γράφεται σε αυτόν; Οι χροί που έρχονται από πίσω του; Κάποια μορφή ζωής (έντομο ή φυτό), που περπατά ή ανασαίνει εκεί; Ή ακόμη κι ένα βλέμμα μας που πέφτει πάνω του φευγαλέα;

Ίσως να έχουμε όλοι μας γευτεί κάποτε ανάλογες εμπειρίες. Να έχουμε διακρίνει σε κάποιο τοίχο, έτσι όπως περνάμε στο δρόμο, κάτι από τα όνειρά μας, από τις ελπίδες μας, από τους φόβους μας, από την ψυχή μας. Αντικρίζοντάς τον, μια οπτασία, μια παραίσθηση να ξετυλίχθηκε μπροστά μας. Ένας ολόκληρος κόσμος να μας συνεπήρε στη δίνη του.

Όταν ένας τοίχος στο δρόμο μας μετατρέπεται σε καθρέφτη ή σε απλό τζάμι, **τι μπορεί άραγε να μας φανερώσει;**

Οι ιστορίες... ανάποδα

Πρόσκληση για διαδικτυακή συμμετοχή στη δραστηριότητα:

Προσκαλέστε παιδιά του Νηπιαγωγείου ή του Δημοτικού του περιβάλλοντός σας (από την οικογένεια, την τάξη σας ή το φιλικό σας περιβάλλον) να επιλέξουν μια γνωστή ιστορία και να την αναδιηγηθούν, επιδιώκοντας την πλήρη ανατροπή της. Μπορείτε να στείλετε τις αφηγήσεις των παιδιών που επιθυμούν να συμμετέχουν, με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στην ηλεκτρονική διεύθυνση του περιοδικού. Οι εμπνευσμένες, ευφάνταστες, διασκεδαστικές παιδικές ιστορίες που θα προκύψουν, θα δημοσιευτούν στα επόμενα τεύχη μετά από επιμέλεια, εφόσον χρειαστεί. Τα παιδιά που θα έχουν στείλει ιστορία, θα έχουν στη συνέχεια τη δυνατότητα να εικονογραφήσουν όποια από τις δημοσιεύμενες «ανάποδες» ιστορίες τα εντυπωσίασε περισσότερο, εκτός όμως από τη δική τους και να στείλουν τη ζωγραφία επίσης με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Η «ανάποδη» ιστορία που θα εικονογραφηθεί από τα περισσότερα παιδιά, θα ανακοινωθεί στο τέλος της διαδικασίας, ως η δημοφιλέστερη.

Οι ιστορίες... ανάποδα

Παραθέτω παρακάτω ένα πρόγραμμα, που για το σχεδιασμό του, το έναυσμα δόθηκε από μαθητή μου στο

νηπιαγωγείο. Συγκεκριμένα, ο μαθητής κάποια φορά μου πρότεινε να αντιστρέψουμε τους ρόλους μας, εγώ να επιτελέσω τις δικές του συνήθεις δραστηριότητες κι εκείνος τις δικές μου, με την αιτιολογία πως βρισκόταν σε «αναποδή» μέρα.

Το αντίστοιχο πρόγραμμα που σχεδίασα με ερεθίσμα την ιδέα του, έχει τίτλο «**οι ιστορίες... ανάποδα**» και συνιστάται στην αναδιήγηση λογοτεχνικών ιστοριών με στόχο, την πλήρη ανατροπή των αφηγηματικών δεδομένων τους. Η διαδικασία αυτή δεν είναι καθόλου άγνωστη στο χώρο της λογοτεχνίας. Πολλά κείμενα, κυρίως σύγχρονα, συνιστούν ανατροπή κλασικών λογοτεχνικών έργων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το έργο του Ευγένιου Τριβίζια «Τα τρία μικρά λυκάκια», όπου ανατρέπεται πλήρως η υπόθεση του παραμυθιού «Τα τρία γουρουνάκια». Το σχετικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που σχεδιάσαμε, περιλαμβάνει αναλυτικότερα τα εξής βήματα:

- Ανάγνωση μιας αφηγηματικής ιστορίας.
- Εικονογράφηση της από τα παιδιά.
- Αναδιήγησή της στον άξονα της ανατροπής του λογοτεχνικού προτύπου.
- Εικονογράφηση της «ανάποδης» ιστορίας.
- Τοποθέτηση ανά ζεύγη των δύο ζωγραφών.

Μέσα από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα επιδιώκεται η καλλιέργεια της δημιουργικής σκέψης και έκφρασης των συμμετεχόντων, της ικανότητάς τους να επικοινωνούν, της κριτικής σκέψης τους κ.ο.κ. Πρόκειται για μια διασκεδαστική, απολαυστική διαδικασία, γεγονός απόλυτα θεμιτό, αφού όταν η μάθηση συνδυάζεται με την απόλαυση, γίνεται αποτελεσματικότερη.

Το πρόγραμμα θα μπορούσε να επεκταθεί, παρέχοντας στους μικρούς μαθητές επιπλέον τη δυνατότητα να αναπτύξουν τη δεξιότητα της γραφής να εξασκηθούν στη μέτρηση και την αρίθμηση κλπ. Συγκεκριμένα, για να επιδιωχθούν οι τελευταίοι αυτοί στόχοι, εμπλουτίζεται ως εξής:

- Ετοιμάζεται κατάσταση με αρίθμηση των ονομάτων όλων των μαθητών. Η σειρά κατάταξης καθορίζεται με κλήρωση. Με βάση την κατάσταση, προκύπτει ποιο παιδί υποδύεται το τζίνι κάθε φορά, φορώντας το σχετικό διακριτικό. Ο ρόλος αυτού του παιδιού είναι να επιλέξει το συμμαθητή του που θα αναδηγηθεί την ιστορία, επιδιώκοντας την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ανατροπή της. Η επιλογή γίνεται γυρίζοντας ανάποδα μια από τις ζωγραφίες που αναπαριστούν την κανονική ιστορία.

- Το όνομα του δημιουργού της ζωγραφιάς που αναδηγείται την ιστορία, αναγράφεται σε άλλη αριθμημένη λίστα, δίπλα στον τίτλο της ιστορίας που ανέτρεψε με την αφήγησή του, ώστε να μην επιλεγεί ξανά το ίδιο παιδί από άλλο τζίνι, πριν αναδηγηθούν κάποια από τις ιστορίες όλα τα υπόλοιπα. Όλες οι αναγραφές ονομάτων, τίτλων κλπ., γίνονται από τους ίδιους τους μαθητές.

